

Aksel Nørvang

18. september 1914 – 13. november 1968

Den 13. november 1968 døde Aksel Nørvang pludseligt. Han dimitteredes i 1933 fra Sortedams Gymnasium med matematisk studentereksamen og begyndte samme år at studere geologi ved Københavns Universitet. Allerede som student forskede og publicerede Nørvang. Det var specielt kvartærgeologiske problemer han beskæftigede sig med. I 1936 offentliggjorde han således iagttagelser over opbygningen af Strø Bjerger, hvori han bl. a. påviste varvige lags tilstedeværelse i denne ås-dannelse. I 1937 publicerede han to artikler henholdsvis om dødisbælterne ved Langjökulle på Island og om Ganløse Ås.

I januar 1939 indleverede han et arbejde om arktiske froststrukturer i Danmark som besvarelse af Universitetets prisspørgsmål i geologi for 1937. For denne afhandling tildeltes Nørvang Universitetets guldmedalje og hans behandling af stoffet blev i bedømmelsen betegnet som en betydelig forøgelse af vort kendskab til Kvartærformationen i Danmark.

Resultaterne fra prisopgaven udmøntedes i en afhandling fra 1943 om frostspalter i Jylland og i 1944 i en afhandling om flydejord i Jylland samt i en oversigtsartikel om arktiske froststrukturer fra istiden i Danmark.

I 1940 tog Nørvang magisterkonferens i geologi. Allerede på dette tidspunkt var han tilknyttet olie-efterforskningselskabet DAPCO. Her kom han til at arbejde med foraminiferer, hvilket senere skulle blive det felt, inden for hvilket han kom til at udfolde sin rigeste forskeraktivitet. Ved krigens udbrud indstilledes borearbejdet, og Nørvang blev ansat som assistent ved D. G. U. Han fik i denne tid interesse for de recente foraminiferer og udsendte i 1941 et mindre arbejde om foraminiferfaunaen ud for Bergen. Erfaringer herfra kom ham tilgode ved behandlingen af foraminiferfaunaen fra farvandene omkring Island; dette arbejde blev offentliggjort i 1945.

Efter krigen fortsatte borerne hos DAPCO og Nørvang blev leder af laboratoriet. Denne ansættelse varede indtil borerne indstilledes i 1956, hvilket år han blev universitetsadjunkt.

Foraminiferematerialet fra de marine liassiske lag blev grundlaget for hans disputats, som blev trykt i 1957.

I somrene 1956–1958 var han videnskabelig forbindelsesofficer ved Thule basen, hvilket han senere altid mindedes med stor glæde.

I 1958 fik Nørvang ansættelse ved Zoologisk Museum, hvor han med stor entusiasme helligede sig studiet af recente foraminiferer uden dog derfor at tabe sin palæontologiske baggrund af syne.

Han publicerede i 1958 et arbejde i hvilket han opstillede en ny slægt, *Islandiella*, som kunne adskilles fra en nærtstående slægt ved forskelle i

tandpladen samt ved vægstrukturen. Problemerne angående vægstrukturen optog Nørvang stærkt og hans færdighed i at fremstille præparater til studiet af disse var overordentlig stor.

I 1959 udsendte han et arbejde om en art, *Nonion pompilioides*, hvis systematiske stilling stadig er omstridt.

I arbejdet om Schizaminidae opstillede Nørvang en ny foraminifer-familie. Arbejdet omhandler nogle kæmpe-foraminiferer indsamlet af Atlantide-ekspeditionen i 1946. Materialet havde haft en ejendommelig skæbne, idet dyrene var så usædvanlig store, at de var blevet sendt til bearbejdelse hos forskellige invertebratspecialister, som dog ikke ville kendes ved dem. Materialet havnede derfor til sidst hos Nørvang i protozo-afdelingen; Nørvang påviste hurtigt, at det drejede sig om foraminiferer på mere end 5 cm's størrelse.

Mens Zoologisk Museum endnu havde til huse i Krystalgade havde Nørvang laboratorium i det forhenværende Ægyptologiske Laboratorium i kælderens under hovedbygningen på Frue Plads.

Her oparbejdede han sammen med en assistent Galathea-ekspeditionens materiale fra Vestafrika. Dette materiale var planlagt at skulle behandles under ét med materialet fra Atlantide-ekspeditionen.

Endnu inden overflytningen af Zoologisk Museum til de nye lokaler på Nørre Fælled puslede Nørvang med tanken om at rekonstruere foraminiferer ud fra seriesnitning.

I forbindelse med nogle indstøbningsforsøg lykkedes det ham hos nogle Textularider at finde perforationer af væggene, en iagttagelse han udnyttede ved opstillingen af en ny slægt, *Textilina*, i 1966.

Nørvang havde succes med sine rekonstruktionsforsøg, og efter forskellige modifikationer blev metoden offentliggjort i en foreløbig meddelelse om tandpladens bygning hos *Bulimina striata* i 1966, samt i et teknisk tidsskrift i 1967.

I 1968 deltog han i den internationale geolog-kongres i Praha, hvor han fremlagde sin metode, samt præsenterede nogle af sine resultater.

Hans alt for tidlige død afbrød dette lovende perspektiv inden for den systematiske foraminiferforskning. Hans entusiasme for sit fag og hans store indsigt i dets problemer prægede hans videnskabelige virke.

Æret være hans minde.

Hans Jørgen Hansen

Fortegnelse over Aksel Nørvangs publikationer

En fuldstændig fortegnelse over Aksel Nørvangs publikationer er bragt i Videnskabelige Meddelelser fra Dansk Naturhistorisk Forening, bind 132, side 219, 1969 (sammenstillet af dr. phil. Ulrik Røen).